

A Balázs Tamás - prédikáció a Bellingham-be tett látogatáskor, 2023 augusztusában

Textus: A jó cselekvésében pedig ne fáradjunk el, mert a maga idejében aratunk majd, ha meg nem lankadunk. Ezért tehát, amíg időnk van, tegyünk jót mindenkivel, leginkább pedig azokkal, akik testvéreink a hitben. (Gal 6,9–10)

"Szüntelenül hálát adok értetek, amikor megemlékezem rólatok imádságaimban" (Ef 1, 16)

A Balázs Tamás: Sermon on His Visit to Bellingham, August 2023

And let us not be weary in doing good, for if we faint not, in due season we shall reap.

As we have therefore opportunity, let us do good unto all men, especially unto them who are of the household of faith. (Gal 6, 9-10)

Cease not to give thanks for you, making mention of you in my prayers; (Ef 1,16)

B Kedves bellinghami unitárius testvérek!

Kimondhatatlanul hálásak vagyunk a Fennvalónak és Nektek, kiváltképp Kevinnek, Rékának és nem utolsó sorban Rev. Paul Becker lelkésznek, hogy feleségemmel itt lehetek együtt veletek. Több, mint 30 éve nagyon jól működik az unitárius összetartáson alapuló testvéregyházközi kapcsolat Bellingham és Magyarorszávat között.

B Dear Brothers and Sisters!

We are indescribably grateful to God and to all of you at Bellingham Unitarian Fellowship, especially to Kevin, Reka and George, and Rev. Paul Beckel, that my wife and I can be here with you. For more than 30 years, the partnership between our Bellingham and Magyarorszávat churches has worked very well.

C A sikeres kapcsolat lelke és gondviselője Beverly R. Smith tanárnő volt több, mint 25 éven keresztül, s bár az idő eltelt a testi egészsége sem olyan, mint 30 éve, örömkre szolgál, hogy így is érdeklődik, fenntartja a kapcsolatot. Bizonyára ennek tudható be, hogy első, 1992 nyarán tett látogatása során hozzá is olyan bőkezűen nagylelkű volt a sors, a Fennvaló gondviselése, hisz az akkori Erdélyi Unitárius Egyház legjelentősebb képviselőivel érkezett Magyarorszátra: a több, mint 50 évig az erdélyi unitárius gondolkodást meghatározó Erdő János tanár úr, későbbi szépméltóságunk, Kovács Lajos püspök, Szabó Árpád tanár úr, későbbi püspök társaságában.

C For over 25 years, the soul and caretaker of this successful relationship has been BUF member Beverly Smith, and although much time has passed, we are pleased that she continues to be interested in maintaining the relationship. During her first visit in the summer of 1992, she came to Magyarorszávat with three of the most important Unitarians in Transylvania at that time: Bishop Lajos Kovács and two others who each became bishop themselves later: János Erdő and Árpád Szabó.

D A tolmács sem volt akárci: Rezi Elek tanár úr, aki a reformátusokkal és lutheránusokkal közös teológiai intézetben a leghosszabb ideig volt rektor a 3 mandátumával. Úgy látszik a zsúfolásig megtelt templom és a magyarorszátiak nyájas kedvessége nagyon meghatotta, hisz 1994-ben ismét eljött, de nem egyedül: barátnőjével Marie C. Hammerrel és unokájával Erikával, aki most kb. 45 éves lehet. A nálunk töltött 12 nap alatt szekérrel és kocsival vittem el a tanyákra és minden keblitanácsos családjához, Kolozsvárra és a vallásszabadság városába, Tordára.

D The interpreter was not just anybody either: Mr. Elek Rezi, the longest serving rector of the theological institute. Apparently moved by the packed church and the gracious kindness of the people, Bev came again in 1994, with her friend Marie Hammer and her granddaughter Erika. During the time that she stayed with us, I took her by cart and wagon to the farms and families in Magyarorszávat, then by car to Kolosvar and Torda, the city of religious freedom.

E Fogadásukra a Nőszövetség népművészeti kiállítást szervezett. A kézimunkák annyira megtetszettek neki, hogy sok mindent csak évek után sikerült elküldeni, több, mint 2 évig voltak Farkas Dénesnél Kolozsváron. Ahogy a vámmegengedte, rögtön el is küldtem. Neki is volt egy kellemes meglepetése: az utolsó napra tolmács érkezett az aranyos Bán Noémi személyében, aki azután önzetlen szeretettel vállalta a „híd” szerepét Bellingham és Magyarorszávat unitárius közössége között. Áldja meg őt poraiban is a jó Isten. Bizonyára Beverly sokat mesélhetett a rossz útviszonyokról, a sáros utakról, de főképp az agyagos sárnál is ragaszkodóbb magyarorszátiakról. Erőpróba lehetett számukra a kiadós, bőséges hagyományos étel, amihez a férfiak részéről kínált pálinka visszautasítása sem volt könnyű.

E To welcome Bev and her guests, the Women's Association organized an exhibition of folk art. Bev liked and purchased many of the handicrafts. The lovely Noémi Bán from Bellingham also arrived at that time, and she selflessly took on the role of "Hungarian speaking bridge" between BUF and Magyarorszávat. May the good Lord bless Noémi in her dust. Surely Beverly could have told you a lot about the bad, muddy roads, but perhaps more about the

Hungarians, who were even more stubborn than the clay mud. The traditional meal must have been a test of strength for our American guests: refusing the brandy offered endlessly by our men is no easy task.

F Bár 2001-ben is meglátogatott, olyan volt, mint a legendás hírv Lázár István püspök, az unitáriusok „szeme, szíve, szája”, hisz figyelmét semmi sem kerülte el: a sorozatos templomjavítás, orgonajavítás, kántori és harangozó ház felújítása mellett könyvekkel és játékokkal ajándékozta meg gyermekeinket, főleg Tamáskát, akit mindenhova magunkkal vittem.

F Bev visited again in 2001 with Carl Nyblade and his son Benjamin. Bev was like the legendary Bishop István Lázár, the "eye, heart and mouth" of the Unitarians, for nothing escaped her attention. In addition to funding repairs of the church, the organ, and the cantor's and bell-ringer's houses, she gave our children, especially Tamáska, books and toys.

G Sőt, amikor 2005 júniusában Greg Aanes és fia, Brendon társaságában jött, egy temetése is volt közben, és a rákövetkező napon kenyereskorsárokat vásárolt Kolozsváron. Ekkor megcsodálhattuk éjjel, hogy milyen Kolozsvár „by night”, Torda városa és a vallásszabadság temploma, mellette a tordai sóbánya, a Tordai hasadék is szerepelt az úticélban, valamint a legendás Torockó és a gyulafehérvári vár János Zsigmond síremlékével a középkori város székesegyházában. Sajnos induló lábfájdalma miatt elmaradt Déva vára és Dávid Ferenc börtöncellájának a megtekintése.

G Bev came again in June 2005 with Greg Aanes and his son Brendon. The following day I was attending a funeral in Kolosvar and she was buying bread baskets. We were then able to admire Kolosvar "by night." Also on the itinerary were Torda and its Church of Religious Freedom, the Torda salt mine next to it and the Torda gorge, as well as the legendary Castle of Gyulafehérvár, with the tomb of John Sigismund in the medieval town's cathedral.

H Ide először Cathy McGraiennel jutottunk el, és Kolozsvár, Torda, Torockó, Gyulafehérvár mellett a Magyarországtól mintegy 120 km-re lévő Kallós Alapítvány néprajzi múzeumát (külön magyarországi terem), az erdélyi versailles palotájaként emlegetett Bánffy kastélyt is meglátogattuk. Mivel akkor indítottuk be a református lelkésszel közösen a hagyományos néptáncoktatást, Cathy megcsodálhatta a lélekből fakadó táncvarázst, amivel később vezetéssel Budapesten, s az idén 2 alkalommal februárban és júniusban, amikor kopjafát avattunk a magyarországi zenészeknek június 18-án. Gyönyörű templomunk ekkor volt a legszebb, hisz a több, mint 300 résztvevőből 235-en hagyományos népviseletben voltak.

H With our next American guest, Cathy Intyre, we visited the Castle of Deva and the prison cell of Francis David. Also, the ethnographic museum of the Kallós Foundation, the Bánffy Castle, known as the Transylvanian Versailles, and other places. As we had just started traditional folkdance classes together with the Reformed Church pastor, Cat was able to admire the soul-stirring dancing magic that I later led in Budapest. When we unveiled a headstone for the musicians of Magyarországtól our beautiful church was at its best, as 235 of the more than 300 participants were in traditional folk costume.

I Számunkra az amerikai álom fogantatását azonban 2017 júliusa hozta el, amikor Kolcsár Csilla és Magdi vezetésével egy erdélyi körúton vett részt a bellinghami unitárius kórus Kevin vezetésével. Az ő elmondása szerint a festői tájak, a német középkori várak és templomok, szebbnél-szebb unitárius templomaink emlékezetes látványa a július 2-án tartott közös ünnepi istentisztelet Tessy Mandeville lelkész női prédikációjával és a kórus magyarul és angolul szóló dalaival emlékezetessé váltak mindannyiunk számára. Amikor néhány farmra is elvittem a díszes vendégeket, Kevin többször is szólt Tessy lelkész nőnek: meg kell hívni Tamás lelkészt és aranyos feleségét, Katit.

I For us, the dream of traveling to our partner church came in July 2017, when guides Csilla and Magdi Kolcsár led the the BUF choir and their director Kevin on a Transylvanian tour. According to him, the warm and generous people, the landscapes with medieval castles and the beautiful Unitarian churches were all wonderful. The joint celebratory service with Rev Tessie Mandeville's beautiful sermon and the choir singing in Hungarian and English made a memorable exchange. While I was showing our honored guests around a few of our parishioner's farms, Kevin repeatedly told Rev. Tessie that BUF should invite Pastor Tamás and Kato to Bellingham.

J 41 év lelkipásztori szolgálat és 30 év Bellinghammal való együttműködés után végre eljutottunk Amerikába! Seattle-ben Reka, Zoltán Sándor unitárius lelkész kedves unokája köszöntött bennünket. Réka olyan meleg és jóindulatú, mint ősei. Réka és George az erdélyi unitáriusokra jellemző vendégszeretettel és barátsággal fogadtak minket bellinghami otthonukban. 2017 óta Réka és George a második szerető "magyarul beszélő híd" a BUF és Magyarországot között. Köszönöm, Réka és George!

J After 41 years of pastoral ministry and 30 years of partnership with Bellingham, we finally made it to America! Greeting us in Seattle was Reka, the lovely granddaughter of Unitarian pastor Sándor Zoltán. Reka is as warm and good-natured as her ancestors. Reka and George have welcomed us into their home in Bellingham with the hospitality

and friendship still characteristic of Transylvanian Unitarians. Since 2017, Reka and George have served as the second loving "Hungarian speaking bridge" between BUF and Magyarország. Thank you, Reka and George!

K Isten malmai lassan őrölnék – tartja a magyar mondás, de a Gondviselés velünk volt, mindmáig. Nem kívánom részletezni, mennyire hosszadalmas az út a meghívástól a vízum beszerzéséig, s mennyire nagy kihívás 65 évesen a fél világot átrepülni életünk első repülőútján. A repülőjegyeket és a vízum árát karácsonyi ajándékként kaptuk meg Kevintől, a vízumot is gyorsan megkaptuk az Amerikai Konzulátus kedves alkalmazottaitól.

K The mills of God grind slowly, as the Hungarian saying goes, but Providence has been with us even until now. Just last Christmas, Bellingham Unitarian Fellowship, inspired and prompted by Kevin, sent us a gift of airline tickets and money for a US visa. I do not wish to go into the challenges of planning and accomplishing this journey, and how bewildering it was for us to board an airplane for the first time in our lives at age 65 and fly halfway around the world, but here we are!

L A Magyarorszáti Unitárius Egyházközség nevében hálás szívvel szeretném megköszönni eddigi szívbeli és főleg a 90-es években tett támogatásokat megannyi kincset, felbecsülhetetlen ajándékait, a közösen megélt ünnepi alkalmak és találkozások biztatását, bátorítását. Az első textusban Pál a jó cselekvésében az állhatatosságra, kitartó folytonosságra buzdít, arra tanítva minket, hogy „amíg időnk van” mindenkivel jót tegyünk, elsősorban hittestvéreinkkel, azaz unitárius embertársainkkal.

L On behalf of the Unitarian Church of Magyarorszáti, I would like to thank you with grateful hearts for the many treasures of your support, your priceless gifts, the encouragement and all the festive occasions and meetings we have shared together with visiting BUFsters over the years. As indicated in my opening Bible passage, the apostle Paul encouraged perseverance in doing good to others, especially to fellow believers such as one's fellow Unitarians, "while we have the time."

M Másfél hónappal ezelőtt szülőfalumban ünnepeltük impozáns templomunk és több, mint 50 m magas tornyának 200 éves születésnapját. Jó volt hallani, hogy a ki közösség merész vállalkozásához, a templom építéséhez szinte minden erdélyi unitárius közösség hozzájárult: Torockó vassal, Homoródalmás mésszel, Székelykeresztúr téglával, Korond faanyaggal, más pénzzel, s így nagyon hamar elkészült a templom az egy Isten dicsőségére, ahogy azóta is hirdeti a felirat.

M Two months ago, in Magyarország, we celebrated the 200th birthday of our imposing church and its tower, more than 50 meters high. It is remarkable to realize that almost all the Unitarian communities in Transylvania contributed to the building of this church: iron from Torockó, lime and whitewash from Homoródalmás, bricks from Székelykeresztúr, and timber from Korond. Others gave money, and so two centuries ago, the church was completed very quickly "to the Glory of the ONE GOD," as the inscription proclaims.

N Hálások vagyunk, hogy 30 év után sem lankadtatok a segítőkész gondoskodásban, hogy ősi örökségünk, unitárius hitünk lelki és tárgyi örökségét híven megőrizhessük. Pál arra buzdít, hogy „a rád bízott drága kincset őrizd meg, tudva tudván, hogy akik jól szolgálnak, szép tisztességet szereznek maguknak.” Mireánk is drága kincset bízott a sors: az elődeink által annyi áldozattal és hűséggel ránk örökített unitárius hitünket.

N We are grateful that for over 30 years as our partner church you at BUF have not wavered in helping us preserve our ancient spiritual and material heritage, and thus our very Unitarian faith. The apostle Paul exhorted us: "guard the precious treasure entrusted to you, knowing that those who serve well will gain honor for themselves." We have been entrusted with a precious treasure: our Unitarian temple and our faith, handed down to us by our forefathers with so much sacrifice and fidelity.

O Magyarorszáti unitárius közösségünkben az 1994-ben alakult Nőszövetség képviselői mindig élen jártak a gondoskodó szeretetben megnyilvánuló, közösségépítő jócselekedetek gyakorlásában. A templomunkat és otthonaikat díszítő kézimunkáik mellett minden ételükbe belefőzik, belesütik jóságukat, gondoskodásukat, emberségüket.

O In Magyarorszáti the representatives of the Women's Fellowship, founded in 1994, have always been at the forefront of community-building with love. In addition to the handicrafts that decorate our church and homes, they infuse their care and humanity into every congregational meal.

P Amint jól tudjátok, a vámügyi szigorú szabályok miatt csak kevés ajándékot hozhattunk magunkkal. Péter apostollal mondhatom: „kincsem vagy aranyom nincsen”, de amit hoztunk hálás szeretettel és baráti érzéssel tettük. A Bellinghami Unitarian Fellowship minden kedves tagjának hoztuk a Magyar Unitárius Egyházat képekben is megjelenítő könyvet. Benne van mind a 136 egyházközség temploma, értékes, drága kincseink minden gyöngyszeme. Emellett hoztunk néhány szép erdélyi könyvet, sok-sok korondi kerámiatányért a házi áldás szövegével, és egy méltán híres fafaragó által készített unitárius címet, és a 17. századból származó magyarorszáti csillagmintás kézimunkát.

P We are sorry to have only been able to bring a few gifts with us, and we can say with the Apostle Peter: "we have no treasure nor gold," but we did bring a few items with gratitude, love and friendship. To BUF itself we bring a picture book which contains photos of each of our treasured 136 Hungarian Unitarian member churches. We also brought some beautiful books, ceramic plates, woodcarvings, and embroideries.

Q Amint az egyházunkat bemutató könyvből is látszik: unitárius elődeink az iskolát előbbrevalónak tartották a templomnál. Ezért akár Kolozsváron, akár Székelykeresztúron, ahol a 2 híres kollégiumunk van, az iskolák mellett eltörik a jóval kisebb templom. Ez van Magyarországon is, ahol az 1260 – 1270 táján épített gyönyörű templom jóval kisebb az 1886-ban épített – egykoron unitárius – iskolánál.

Q As the denominational book shows, our Unitarian ancestors put schools before churches. Therefore, even in the larger cities of Kolosvar and Székelykeresztúr, our famous colleges dwarf the cathedral churches next door. This is also the case in Magyarországot, where the beautiful church, built around 1260, is much smaller than the town school, which was built in 1886 as a Unitarian school.

R Meg vagyok győződve arról, hogy az elkövetkező időben is mindent megtesztek itt és az Erdély szívében lévő Magyarországon, hogy amint egy gyönyörű unitárius zsoltárunk fogalmaz: virágozzék szent egyházunk, testi-lelki szabadságunk, nekünk drága kis egyházunk.

R I am convinced that in the time to come you here in Bellingham, and we there in Magyarországot, in the heart of Transylvania, will continue to do our utmost so that, as our beautiful Unitarian psalm says: "Our dear, holy, little church - our physical and spiritual freedom - may flourish."

S Végezetül: bizonyára tudjátok, hogy Erdélyben az a szokás, hogy a templom előtt a lelkészek kezet fognak mindenkivel. Rékának ajánlom e gyönyörű költői vallomást:

*„és érezzék egy kézfogásról rólad Hogy jót akarsz,
és te is tiszta jó vagy S egy tekintetük elhitesse véled
Szép dolgokért élsz, és érdemes élned.
Csak így érdemes élned” (Váci Mihály) Ámen!*

S In Transylvania it is customary for pastors to shake hands with everyone before church. With that in mind I dedicate this beautiful poetic confession to Reka:

*May all the people feel by your handshake that you mean well, and you are of pure goodness,
And with one look may they believe that you live for good things that are worth living for.
That's the only way to live!
(Mihály Váci) Amen!*

T Végtelen Szellem, mennyei Jóság! Gyermeki szívünk, hitünk és bizodalunk megszentelt érzésével, a Téged kereső lelkünk magasztos áhítatával gyűltünk össze hálatelt szívvel, ünneplésre hangolt lélekkel. Boldogító, örömteli érzések töltik meg szívünket, lelkünket, s egymás szemében unitárius hitünkben fakadó szent érzések fényét, lángját véljük felfedezni.

T (*Praying*) Spirit of life, our heavenly Father, with sanctified faith and trust, and with the sublime devotion of seeking Thee, we gather with our hearts filled with wonder and our spirits tuned to celebration. Happy, joyful feelings fill our souls, and in each other's eyes we discover the light and the flame of holy feelings arising from our Unitarian faith.

U Mennyei jó Atyánk! Áldásodat kérjük szeretteinkre, nagyszülőkre, s az örökkévalóságba költözött felejthetetlen emlékü hittársainkra, barátainkra, a Bellingham-i Unitarian Fellowship minden tagjára. Hiszem, hogy a kimondott szavak, kérések és hálatelt köszöntések mellett a lelkünk mélyéből fakadó érzések áldott harmóniát teremtenek közöttünk és az Univerzum között, hogy boldog, örömteli áhítattá nemesüljön az együtt töltött idő a hálatelt közösségben.

U Father in heaven, we ask your blessing upon our loved ones, our friends and family, and upon all fellow Unitarians, especially upon you, the members and friends of Bellingham Unitarian Fellowship. Along with our greetings, gifts and requests, we believe that the feelings arising from the depths of our souls today will sustain a blessed harmony between us and the universe, so that our time together may be remembered as one of happy, joyful devotion.

V Áldjuk és magasztaljuk a Mindenható nevét, hogy részesüljünk mindennapi gondviselő adományában, bőkezű áldásában. Ahogy a bibliás időben kérték, mi is azt tesszük itt és most „ragyogtassa arcát ránk az Úr és adjon nekünk békességet.”

Ámen

V Let us praise His name, so that we may partake of His daily providential bounty and His blessings. As they asked in biblical times, so we ask again here and now:

May the Lord make his face to shine upon us and give us peace.

Amen!